

*Ліневич Ю.**

ПЕРЕВАГИ ВИНЕСЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА МЕЖІ НАЦІОНАЛЬНИХ КОРДОНІВ ДЛЯ ТНК

Інтернаціоналізація інноваційної діяльності надає нові можливості ТНК отримувати переваги від локальної спеціалізації в глобальному масштабі. В процесі глобальної торгівлі знаннями й продуктами інтелектуальної власності можна отримати такі ж економічні вигоди, що пропонують інші форми торгівлі. Таким чином, у виграшному положенні залишаться ті компанії й держави, що будуть здатні протистояти натиску постійно зростаючої глобальної конкуренції.

Винесення НДДКР за межі національних кордонів не є новим явищем, проте, в світлі сучасних процесів глобалізації, набуває все більшої розповсюдженості. Компанії доповнюють й урізноманітнюють свої потужності шляхом співпраці з академічними групами, комерційними лабораторіями й іншими компаніями. Останнім часом ТНК займаються активним пошуком таких партнерів. Інноваційна діяльність набуває глобального характеру й ще більше загострює глобальну конкуренцію.

Частка філій іноземних компаній в сукупному обсязі НДДКР підвищується (досягає в середньому 10% для країн ОЕСР й коливається від 5% в Японії до 70% в Угорщині), збільшується доля іноземних активів у фінансуванні інноваційної діяльності (складає більше 15% в Канаді, Великобританії, Іспанії, Австрії й маже 25% в Греції), посилюються процеси інтернаціоналізації в патентній сфері [2].

Постає необхідність посилення державного контролю над процесами, пов'язаними із захистом інтелектуальної власності, сприяння підвищенню якості освіти й заохочення мобільності висококваліфікованих кадрів.

Проаналізуємо більш детально фактори, що спонукають ТНК до інтернаціоналізації інноваційної діяльності.

Інноваційна діяльність стала невід'ємною частиною бізнес-стратегії ТНК. На сучасному етапі неможливо уявити проведення наукових розробок як незалежну діяльність ТНК. Навпаки, планування й реалізація НДДКР відображає й походить з бізнес-стратегії компанії. На початковому етапі розвитку компанії, її інноваційна діяльність зосереджена в країні базування материнської компанії. З розширенням масштабів діяльності компанії, її НДДКР повинні відображати зміни на локальних ринках, пристосовуватись до потреб місцевих споживачів.

Доступ до людського капіталу. Лідерство у економіці знань повністю залежить від якості залученого людського капіталу. Великі країни, такі як Індія й Китай, що є одними з провідних постачальників висококваліфікованих науковців, можуть й приймають на своїй території значні обсяги інноваційної діяльності. Конкуренція й змагання за доступ до науковців, покращених комунікаційних технологій, гарної інфраструктури й полегшеного входу на ринок виступають рушійною силою процесу інтернаціоналізації інноваційної діяльності.

* аспірант кафедри міжнародних валютно-кредитних та фінансових відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Рогач О.І.

Поширення набуває новий тип стратегічних альянсів, пов'язаний з проведенням НДДКР. Діяльність таких альянсів націлена на мінімізацію високих витрат на дослідження, особливо на стадії, що передує комерціалізації, за рахунок ефективного використання знань, що були накопичені всіма учасниками такого альянсу[3]. Поєднання наукових і виробничих ресурсів дає можливість партнерам, зберігаючи повну незалежність, розробляти нові ідеї, досягати економії часу та витрат, знизити ризики. За оцінками експертів, кількість стратегічних альянсів зростає щорічно на 25%.

Спостерігається процес кластеризації інноваційної діяльності, що проявляється в тісному співробітництві наукових спільнот та ТНК. Привабливими для таких кластерів є не лише країни, що розвиваються. Схожі тенденції спостерігаються й в країнах ОЕСР, де набувають поширення інноваційні мережі, що охоплюють фірми, уряди, університети. Необхідно відзначити набагато вищий рівень розвитку біотехнологічної галузі й галузі інформаційних технологій в США у порівнянні з країнами Європи. Однією з причин такої нерівномірності є потік студентів з різних країн світу, що є набагато потужнішим у випадку США.

Локалізація знань й доступ до ринку. Враховуючи той факт, що сьогоденні товари вимагають інтеграції знань з багатьох галузей, для ТНК надзвичайно важливо мати в розпорядженні фахівців, обізнаних з місцевими особливостями та стандартами й демонструвати потужну локальну присутність й готовність дотримуватись цих стандартів. Такий ринково-орієнтований підхід до НДДКР спонукає науковців працювати якомога ближче до споживачів в процесі розробки нових продуктів та послуг. Це дозволяє компанії розробляти рішення у відповідності до місцевих потреб [1].

Зменшення витрат. Не зважаючи на переконання, що глобалізація перш за все забезпечує доступ до дешевої робочої сили, інші фактори стали набагато важливішими за рівень місцевих заробітних плат в процесі вибору місця розташування дослідницьких центрів. Відкриття потужного наукового центру в будь-якому місці – справа надзвичайно коштовна. Ці витрати пов'язані з заснуванням нової лабораторії, закупівлею найновітнішого обладнання, з оплатою праці висококваліфікованих науковців, що в комплексі дозволить виконувати НДДКР на належному рівні. Звичайно, економічно вигідно переносити інноваційну діяльність у регіони з нижчою заробітною платою, проте це не є визначальною причиною й вагомою перевагою.

Регулювання й ставлення суспільства. Ставлення суспільства до наукових розробок є одним з факторів, що породжує регулятивні положення. Це поєднання регулювання й суспільного ставлення впливає на процес інтернаціоналізації інноваційної діяльності ТНК, що буде зростати за умов низьких бар'єрів до входження, схвалення та переконання споживачів у цінності наукових розробок. Яскравим прикладом може слугувати розробка та розповсюдження генно-модифікованих харчових продуктів. Негативне ставлення європейської спільноти зашкодило розвитку відповідних сфер біотехнологічної галузі регіону.

Підсумувавши вищезазначене, можна зробити наступні висновки. Комерційні причини винесення інноваційної діяльності за кордон перш за все пов'язані з бізнес-стратегією, якої дотримується та чи інша компанія, й здатністю швидко змінювати цілі й стратегії розвитку. Рівень витрат є важливим, проте далеко не першочерговим, фактором в процесі прийняття рішення про необхідність проведення НДДКР та впровадження інновацій, що більше пов'язані з освоєнням нових ринків, людським капіталом, технологіями та стандартами. Доступ до висококваліфікованої робочої сили та широкого кола споживачів у країнах Азії (Китай, Індія і т.д.), робить цей регіон надзвичайно привабливим для розміщення інноваційної діяльності.

Враховуючи динаміку розвитку компаній, неминучим є те, що ТНК будуть розміщувати НДДКР у регіонах, де швидші темпи розвитку, де кваліфікована робоча сила у поєднанні з передовими механізмами підприємництва можуть швидше трансформувати знання у прибутки. Загальний економічний принцип порівняльних переваг діє без виключень. Виграє кожний, хто займає свою конкурентну нішу. Отримані переваги виходять далеко за межі країни, де розміщена інноваційна діяльність.

Література

1. Иванова Н.И. Наука в глобальной экономике // Отечественные записки – 2007 - № 7.
2. Минько С.В. Инновации в развитии мировой экономики и внешнеэкономических связей: автореф. дис. канд. экон. наук. – М., 2004. – 32 с.
3. Сапунцов А.Л. Международное научно-техническое сотрудничество в сфере информационных технологий. – М.: Компания Спутник +, 2004. – 160 с.